

Bijbelstudie

‘Wie het geweld liefhebben, haat hij’

Gert Kwakkel

‘Ik vind het zo’n bloederig boek.’ Dat zei een vrouw die voor het eerst in haar leven in de Bijbel las. Ze was niet gelovig opgevoed. Haar gereformeerde vriend probeerde haar te winnen voor het christelijke geloof. Samen met haar las hij uit de Bijbel. Maar zij verbaasde zich over al het bloed dat er vloeit. Al die verhalen over mensen die elkaar vermoorden. Of over God die mensen ombrengt. Toch zegt Psalm 11:5 over God: ‘Wie het geweld liefhebben, haat hij.’ Waarom is zijn boek dan zo vol van geweld?

Bloedvergieten en geweld

Het boek Genesis is nog maar net op gang of daar gebeurt het al: Kaïn vermoordt zijn broer Abel. Het is de eerste moord in een lange serie in het Oude Testament. Simeon en Levi doden alle mannen van Sichem (Gen. 34:25). De Israëlieten roeien bijna de hele stam Benjamin uit (Re. 20:44-48). Koning Saul beveelt Doëg om vijftientig priesters om te brengen. Vervolgens laat hij alle inwoners van hun stad Nob doden (1 Sam. 22:18-19). Koning David regelt de dood van zijn trouwe soldaat Uria, de man van Batseba (2 Sam. 11).

Waarom is de Bijbel zo vol van geweld?

Zijn generaal Joab heeft wel drie moorden op zijn geweten: Abner, Absalom en Amasa (2 Sam. 3:27; 18:14-15; 20:10). Deze rij moorden in de Bijbel is lang niet volledig. Je kunt er als bijbellezer van gruwen. Toch roept dit nog niet de meeste vragen bij ons op. Er zijn meer boeken waarin veel bloed vloeit. Een veel lastiger punt is dat God zelf ook gewelddadig optreedt. Hij laat bijna alle mensen op aarde verdrinken in de zondvloed. Hij vernietigt Sodom en Gomorra. Alle inwoners sterven, behalve Lot en zijn twee dochters. God doodt alle eerstgeborenen in Egypte, zowel van de mensen als van de dieren (Ex. 12:29). Hij laat heel het leger van de farao omkomen in de Rietzee.

God keert Zich ook tegen zijn eigen volk Israël. Tijdens de tocht door de woestijn vallen er regelmatig vele doden (Num. 16:31-35; 17:8-14; 21:6; 25:1-9). Nadat David een volkstelling georganiseerd heeft, laat de Heer de pest uitbreken. Zeventigduizend mensen vinden de dood (2 Sam. 24:15). Elisa vervloekt een troep kinderen uit Betel in de naam van de Heer. Dan komen twee berinnen uit het bos, die er tweeënveertig verscheuren (2 Kon. 2:23-24).

In opdracht van God kondigen de profeten Gods straffen aan. Ook daarbij gaat het gewelddadig toe. De stam Efraïm moet zijn kinderen uitleveren aan moordenaars (Hos. 9:11-13, 16). God schakelt vijandelijke legers in om in Israël moeders dood te slaan, samen met hun kinderen (Hos. 10:14). De Heer zal met zijn zwaard de inwoners van Jeruzalem uitroeien, zowel de schuldigen als de onschuldigen (Ez. 21:6-22). Jesaja verbaast zich over het rood op de kleren van God. Dat rood is het bloed van de volken die Hij vertrapt heeft (Jes. 63:1-6).

God haat wie geweld liefhebben. Maar Hij is ook de God die hoofden verplettert, zodat lijken zich opstapelen (Ps. 110:5-6).

Genocide

God gaf zijn volk Israël zelfs de opdracht om hele volken uit te roeien. De Israëlieten mochten niemand van de zeven volken die in Kanaän woonden in leven laten. Deze opdracht had een godsdienstige achtergrond. Door de uitroeiing wilde de Heer voorkomen dat Israël de gruwelijke afgoderij van die volken zou overnemen (Deut. 20:16-18).

Dat lijkt dus op volkenmoord, genocide, om religieuze redenen. Het doet denken aan de *jihad*, de heilige oorlog van fanatieke moslims. Kun je wel Bin Laden veroordelen als je zelf een God dient die zulke opdrachten geeft? Een God wiens profeet de profeten van een andere god laat afslachten (Elia in 1 Kon. 18:40)? Leidt een besliste keuze voor het dienen van één god niet altijd tot onverdraagzaamheid en geweld? Zulk soort kritische vragen gonzen tegenwoordig door de media. Je kunt er makkelijk door in verwarring raken. Vooral dat bevel om de volken van Kanaän uit te roeien lijkt onverteerbaar. Daarom is het goed daar nu iets nauwkeuriger naar te kijken.

De volken van Kanaän

Israël moest inderdaad in opdracht van God de zeven volken van Kanaän uitroeien. Zij hebben deze opdracht niet uitgevoerd, maar dat doet daar niets aan af. Belangrijker is dat deze opdracht alleen voor die zeven volken gold (afgezien van Amalek; Ex. 17:16; 1 Sam. 15:2-3). Als Israël met een ander volk oorlog voerde, gold deze opdracht niet (Deut. 20:10-18). Israël moest die volken uitroeien, omdat zij dat door hun eigen zonden verdiend hadden. Reeds tegenover Abraham zinspeelde God daarop. Hij zei tegen hem dat zijn nakomelingen lange tijd in Egypte zouden wonen. Pas de vierde generatie zou terugkeren naar Kanaän, 'want pas dan hebben de Amorieten zo veel misdaden bedreven dat de maat vol is' (Gen. 15:16). De volken van Kanaän kregen jarenlang de tijd om hun leven te beteren. Zij werden pas uitgeroeid toen duidelijk was gebleken hoe slecht zij waren (zie ook Deut. 9:5).

God wilde met Israël leven zoals een man met zijn vrouw

Die slechtheid had vooral te maken met de manier waarop zij hun afgoden dienden. Daar wilde de Heer zijn volk voor bewaren. Hij was niet verzot op geweld en doodslag. Hij was dol op zijn volk Israël. Hij wilde met dit volk leven zoals een man met zijn vrouw. Kanaän was het huis waar Hij met haar in wilde trekken. Daar wilde Hij samen met haar wonen. Daarom mocht in dat huis niemand overblijven die zijn vrouw zou kunnen verleiden. Zij moest echt helemaal voor Hem alleen zijn (Deut. 7:1-8).

De uitroeiing van de volken van Kanaän hield dus verband met Gods speciale band met Israël. Hij wilde samen met Israël leven in het beloofde land. Dat was Gods volgende stap op de weg naar de verlossing van heel de wereld. Daarbij valt het op dat Hij ook zijn eigen volk niet spaarde. Als de Israëlieten toch afgoden zouden gaan dienen, wachtte hun dezelfde straf als de volken van Kanaän (Deut. 7:4, 10; 13).

Leven door vijandschap

God kan zeer onverdraagzaam zijn. Wie zich tegen Hem keert, kan Hij bestrijden met geweld. Uitroeiing kan een stap zijn op zijn weg naar de redding van de wereld. Als je daarvan iets wilt begrijpen, moet je ver terug. In de tuin van Eden zei God tegen de mens: Als je zelf wilt uitmaken wat goed en kwaad is, zul je sterven (vgl. Gen. 2:16-17). Hem ongehoorzaam zijn is de dood (zie ook Deut. 30:19-20; Joh. 17:3).

Op God vertrouwen en naar Hem luisteren is leven.

Met Adam en zijn vrouw kozen wij voor de dood. Toen kwam het geweld in de wereld. God zei tegen de slang: 'Vijandschap sticht ik tussen jou en de vrouw, tussen jouw nageslacht en het hare, zij verbrijzelen je kop, jij bijt hen in de hiel' (Gen. 3:15). Die uitspraak van God staat bekend als de moeder van al zijn beloften. Maar in die belofte draait het om vijandschap en verbrijzeling! Zo ernstig is kennelijk het kwaad van onze ongehoorzaamheid. Wij kunnen er alleen van bevrijd worden, doordat God vijandschap in de wereld brengt. Er moet een kop vermorzeld worden. De vervulling van Gods beloften, redding en leven, kunnen er niet komen zonder dat geweld. Dat staat al aan het begin van de Bijbel. Het laat zien dat de Bijbel een realistisch boek is. God neemt in zijn Woord het kwaad in deze wereld serieus. Hij windt er geen doekjes om. Het kwaad is zo erg, dat God vijandschap en geweld moet inzetten om het te overwinnen.

Geweld beperkt geweld

Dat blijkt ook uit Psalm 11. In die psalm vind je de regel die als kop boven dit artikel staat: 'Wie het geweld liefheeft, haat hij'. Dat geweld is wat de zondaars de rechtvaardigen aandoen. De rechtvaardigen zijn Israëlieten die God willen dienen en naar Hem luisteren.

Slechte mensen hebben macht en gaan over lijken

De zondaars schieten op hen met pijl en boog. Zij hebben zoveel macht dat de grond onder de voeten van de rechtvaardigen wegzinkt (Ps. 11:2-3).

Het is een herkenbaar beeld. Slechte mensen hebben macht en gaan over lijken. Dat gebeurt overal in onze wereld en in alle tijden. Psalm 11 laat zien wat de Heer hiertegen doet. Vanuit de hemel beoordeelt Hij het gedrag van de mensen. Dan grijpt Hij in. Vuur en zwavel stort Hij uit (Ps. 11:4-6). Hij grijpt dus in met geweld. Maar Hij doet dat niet omdat Hijzelf van geweld houdt. Hij haat zondaars die verzot zijn op geweld. Hij treedt hard op, omdat zijn onderdrukte kinderen Hem ter harte gaan. Met zijn eigen geweld damt Hij het geweld van de zondaars in. Iets dergelijks vind je op vele plaatsen in het Oude Testament. Kaïns moord had kunnen leiden tot een spiraal van geweld en doodslag. De Heer doorbreekt die spiraal. Hij bedreigt ieder die Kaïn iets zou aandoen met zeventvoudige wraak (Gen. 4:15). Hij eist genoegdoening van ieder die zich schuldig maakt aan bloedvergieten (Gen. 9:5-6). Hij voltrekt harde straffen aan volken die op onmenselijke wijze oorlog voeren (Jes. 10:5-12; Am. 1 en 2).

Meer dan geweld

Het geweld in deze wereld kan niet beteugeld worden zonder Gods tegengeweld. God haat wie het geweld liefhebben. Hij toont dat door hard in te grijpen. Hij vindt het niet plezierig om zo op te treden. 'Slechts met tegenzin brengt hij leed en rampspoed over de mensen' (Klaagl. 3:33). Maar het moet. Anders blijft het kwaad ongehinderd z'n gang gaan.

Hiermee zijn niet alle vragen rond Gods gebruik van geweld beantwoord. Eén ding is hopelijk wel duidelijk geworden: geweld van Gods kant is nodig om het kwaad en de dood uit deze wereld te bannen. Hij kan daarbij ook gebruikmaken van menselijk geweld. Maar om mensen echt te redden is meer nodig. Dat laat het Oude Testament al zien (zie bijv. Hos. 1:7; Zach. 4:6). In het Nieuwe Testament wordt het nog duidelijker.

Verwerking

Stellingen

- 1 God doodt alleen mensen die al dood zijn.
- 2 Je blijft in opstand komen tegen het geweld dat God toepast, tenzij je erkent dat je zelf de doodstraf verdiend hebt
- 3 Het is hoogmoedig om een verklaring te zoeken voor al het geweld dat God volgens de Bijbel gebruikt.

Mogelijke werkvormen bij bovenstaande stellingen

- a Schrijf één van de stellingen op een bord of een vel papier.
Laat leden van de groep hun mening en reactie hierop geven en schrijf deze eronder.
Rangschik verwante opmerkingen naar onderwerp om te bespreken.
Bespreek dit vervolgens met elkaar.
- b Probeer met elkaar een tegenovergestelde stelling te formuleren.
- c Driehoeksdiscussie (zie onder Uitwerking, pag 11)
- d Vorm kleine groepjes en laat elk groepje één stelling bespreken.
Elk groepje geeft een samenvatting van het besprokene.
- e Open wanddiscussie
Schrijf de stellingen op afzonderlijke vellen papier.
Laat iedereen zijn mening of zijn reactie op wat een ander schrijft eronder schrijven.
Bespreek daarna met elkaar wat er geschreven is.
- f Carrouselgesprek (zie onder Uitwerking, pag 11)

Bijbelstudie

- Zoek op wie de Amalekieten zijn (thuis voorbereiden). Gebruik hiervoor www.biblija.net om bijbelteksten over dit volk te vinden.
- Schrijf de gevonden informatie op een bord of een groot vel papier.
- Bespreek vervolgens in kleine groepjes (3-4 personen) onderstaande vragen:
  - a Waarom moest Amalek helemaal uitgeroeid worden? Exodus 17:8-16; 1 Samuël 15:1-3.
  - b Betrek ook de plannen van Haman in het boek Ester erbij. Haman was een nakomeling van Agag. Ester 3:1; vgl. 1 Samuël 15:8-9, 20, 32-33.
  - c Kun je vrede hebben met de ‘volkenmoord’ op Amalek?

Literatuur:

H.G.L. Peels, *God en geweld in het Oude Testament* (Apeldoornse studies no. 47), Theologische Universiteit Apeldoorn, 2007.